# ।। कलशचन्द्रिकायां स्कन्दभागः ।।

## ।। प्रथमः पटलः ।।

।। श्रीगणपतये नमः ।।

भूयाद् वस्सततं भूत्यै तारकान्धतमो रविः।
शीतलीकुरुतेऽश्रूणि यस्तु गीर्वाणयोषिताम् ।। १ ।।

अथ वक्ष्ये षण्मुखस्य कलशं नवधा श्रुतम्।
बीजवापविशुद्ध्युक्षा प्रायश्चित्तहुतादिकम् ।। २ ।।

निश्यष्टऽह्नि स्नपनात् प्राक् कुर्यात् बीजवापनम्।
सामान्यविहितं कर्म न विविच्योच्यतेऽत्र तु ।। ३ ।।

शालीमाषयवाश्चापि प्रियङ्गुतिलशिम्बकाः।
कुलस्थमुद्गनिष्पावसिद्धार्था दशबीजकाः ।। ४ ।।

अस्त्रेण क्षालयेत् तोयैर्मूलेन पयसा तथा।
आदित्यो निरृतिर्ब्रह्मा स्कन्दो यमसमीरणौ ।। ५ ।।

अग्निविष्णू रमारुद्राः शाल्यादिद्रव्यदेवताः।
वापो मूलेन गायत्र्या सेचनं वोपचारतः ।। ६ ।।

ब्रह्मेन्द्रभूतगन्धर्वयक्षरक्षः पिशाचकाः।
विष्णुविघ्नस्कन्दरुद्रशिवा बलिभुजो ग्रहाः ।। ७ ।।

शैवोदितानि द्रव्याणि बलिकर्मणि योजयेत्।
बलिभुग्देवतावत्तु द्रव्यव्यात्यास ईरितः ।। ८ ।।

शिवोक्तान्येव बीजानि विष्णूक्ते द्रव्यदेवते।
ग्राह्याणि स्युर्बलिश्चात्र भूतकूरान्धसापि वा ।। ९ ।।

प्रासादस्य विशुद्धौ तु भेदमात्रं प्रदर्श्यते।
सूत्रादिजापने मन्त्रा व्यस्ताव्यस्तध्रुवादिकाः ।। १० ।।

अस्त्रमन्त्रः सर्षपे तु पञ्चतत्वानि गव्यके।
ज्वालामालिनि हुमिति सम्प्रोक्तास्त्राभिधो मनुः ।। ११ ।।

मुष्टिर्दर्भशलाकोद्यत् पलाशाश्वत्थशाखया।
चन्दनागरुकर्पूरकुष्ठकुङ्कुमवानरैः ।। १२ ।।

ह्रीवेरमुरसंयुक्तैर्गन्धाष्टकमुदीरितम्।
स्वस्वाक्षराङ्गमन्त्रेण रक्षाकलशमर्चयेत् ।। १३ ।।

हुनेदस्त्रेण रक्षोघ्नहोमे मार्गेऽश्मकादिकम्।
उपचारेण पूर्णां च हुनेद्वौषड्वतान्तरा ।। १४ ।।

तारं नमः षण्मुखायेत्युपचारमनुः स्मृतः।
वास्तुहोमे वास्तोष्पते पूर्वैजातादिपञ्चभिः ।। १५ ।।

षण्मन्त्रैश्शन्नवर्गैश्च व्याहृतीभिर्घृतं हुनेत्।
शमी समिद्घृताद्यं तु दूर्वाश्शान्त्या सपूर्णकम् ।। १६ ।।

बलिं विधाय वास्तोश्च पुण्याहं च समाचरेत्।
चतुश्शुद्धिं ततः कृत्वा कुर्याद् धारां यथाविधि ।। १७ ।।

सावित्रीं पञ्चतत्वानि सूक्तं वेदादिमं तथा।
अग्निहोतादिकं रौद्रं पावमानं नृ सूक्तकम् ।। १८ ।।

वेदान्त्यसूक्तं धारायां जपेयुरभितो द्विजाः।
धारोदितान्मनून् जप्त्वा गव्यैरप्यवगाहयेत् ।। १९ ।।

पञ्चकैः स्नापयेद् देवं यथाविधि समर्चितैः।
अथ वक्ष्ये महाकुम्भं प्रोक्षणप्रक्रियाक्रमम् ।। २० ।।

विलिखेद् षड्दलं पद्मं मण्डपे पञ्चवर्णकैः।
चतुरश्रं विधायादौ भङ्क्त्वा षोडशधा पुनः ।। २१ ।।

अन्तः कोष्ठचतुष्के तु समं वृत्तत्रयं लिखेत्।
कर्णिकां दलसन्धींश्च दलान्येषु प्रकल्पयेत् ।। २२ ।।

केसरार्थं मध्यवृत्तं मध्ये वृत्तं समालिखेत्।
षोढा विभज्य तद्वृत्तं षड्दलानि प्रकल्पयेत् ।। २३ ।।

इन्द्राग्निरक्षोवरुणवाय्वीशाग्राणि तानि च।
एकीकुर्याद् पदद्वन्द्वं दिक्षु द्वारस्य सिद्धये ।। २४ ।।

कर्णिकां पीतरजसा केसराण्यपि तेन तु।
पीतानि च दलानि स्युः यद्वा कृष्णेन पूरयेत् ।। २५ ।।

हरितेनाथ सन्धींश्च वृत्तबाह्यं सितेतरैः।
द्वाराणि हरितेनैव कोणं शुक्लेन पूरयेत् ।। २६ ।।

सितरक्तासितैर्बाह्ये गुणरेखाश्च संलिखेत्।
एतन्मण्डपपार्श्वे तु स्वस्तिकद्वयमालिखेत् ।। २७ ।।

सशालितण्डुलतिलसिद्धार्थानि यथाक्रमम्।
वर्णोत्तरं क्षिप्त्वा कुशकूर्चानि विन्यसेत् ॥ २८ ॥

विधाय पीठपूजां च प्रागादिषु दलेष्वथ।
ब्रह्माणं भद्रकालीं च विघ्नेशं विष्णुमीश्वरम् ॥ २९ ॥

शास्तारं च समभ्यर्च्य क्षालितं निर्वृणं घटम्।
तत्र द्रोणवहं सूत्रवेष्टितं धूपितं शुभम् ॥ ३० ॥

तारेण न्यग्विलं न्यस्त्वा स्वस्तिके च घटद्वयम्।
संस्कृत्य शोषदाहाद्यैः तत्घटं च घटीद्वयम् ॥ ३१ ॥

दर्भन्यासं गन्धजलप्रोक्षणाञ्चाक्षतार्पणम्।
कृत्वामूलेन पूजान्तमुत्तानीकरणोद्धृती ॥ ३२ ॥

पीठे विन्यस्य सम्प्रोक्ष्य हेमरत्नाक्षतान्वितम्।
कूर्चं विन्यस्य तत्कुम्भे हैमान्येतानि निक्षिपेत्।
वज्रं शक्तिमयूरेभपद्माकाराणि तानि च ॥ ३३ ॥

गन्धाद्भिर्मूलमन्त्रेण सम्पूज्यार्धादिकं घटम्।
पल्लवाद्यं निधायास्मिन् लिपिपङ्कजमर्चयेत् ॥ ३४ ॥

विकिरौघं पञ्चगव्यं साधयेच्च घटीद्वये।
यवमाषतिलव्रीहि तण्डुलैस्सर्षपान्वितैः ॥ ३५ ॥

दूर्वादर्भकुशाग्रैस्सतुलसीपद्मकेसरैः।
संयुक्तं विकिरं प्रोक्तं सर्वदोषहरं परम् ॥ ३६ ॥

मूलेनावाह्य तत्कुम्भे लिपितत्त्वाक्षराङ्गकैः।

विन्यस्यार्घ्यादिकं दत्वा स्नाने कुर्यात् समूर्त्तिपः ।। ३७ ।।

नान्दीमुखं च पुण्याहं कुमारः प्रियतामिति।
पुण्याहशिष्टतोयेन तत्कुम्भं पूरयेदथ ।। ३८ ।।

अम्बरादि समर्प्यास्मै यजेत् सावरणं गुहम्।
लोकपालार्चनान्ते तु वज्राद्यार्चनतः पुरा ।। ३९ ।।

इन्द्रेशानान्तरारभ्य सोमेशानान्तरावधि।
विदिक्षु पूजयेदेतान् वक्ष्यमाणक्रमेण तु ।। ३२ ।।

आदित्यानाश्विनौ चैव पितॄन् गणपतिं तथा।
मात्रप्सरो वसून् रुद्रान् वज्रादीनर्चयेत्ततः ।। ३३ ।।

विकिरौघं पञ्चगव्यमस्त्रेणावाह्य पूजयेत्।
निवेद्यं च प्रसन्नार्चां कृत्वा तत्कलशं स्पृशन्।
द्विजैश्चतुर्भिस्सहितो जपेदेतान् मनून् गुरुः ।। ३४ ।।

वेदाद्यसूक्तं रौद्रं च सूक्तं श्रीरुद्रसंज्ञितम्।
तमर्वतादिसूक्तं च शाकुनं स्वस्तिसूक्तकम् ।। ३५ ।।

शन्नवर्गं पौरुषं च यस्मिन् वृक्षे च सूक्तकम्।
वातावात्वादि सूक्तं साङ्गमूलोपचारकान् ।। ३६ ।।

गायत्रीं षण्मनून् द्वादशाख्यास्तारं शतं जपेत्।
विकिरं पञ्चगव्यं च स्पृष्ट्वास्त्रं सञ्चपेच्छतम् ।। ३७ ।।

संरक्ष्यास्त्रेण नीराज्य प्रासादान्तः प्रविश्य च।
पीठं सम्पूज्य देवेशमावाह्य सकलीक्रियाम् ।। ३८ ।।

विधायार्घ्यादिकं दत्त्वा स्नानेऽद्भिरभिषिच्य च।
नीराज्यान्तस्समानीय कलशं च घटीद्वयम् ।। ३९ ।।

दत्त्वा पाद्यादिकं दर्भशमीब्रह्मद्रुशाखया।
पुण्याहचोदितैर्मन्त्रैः प्रोक्ष्यैनं कलशाम्बुभिः ।। ४० ।।

मूलोपचाराङ्गमन्त्रषण्मन्त्रैर्द्वादशाख्यया।
शाकुनस्वस्तिसूक्ताभ्यामभिषिच्य सशोषकम् ।। ४१ ।।

गव्येनास्त्रेण सम्प्रोक्ष्य विकिरौघै र्विकीर्य च।
पुष्पमाराध्य नीराज्य संरक्ष्याथ बहिः पुनः ।। ४२ ।।

परिवारान् वज्रहस्तप्रमुखान् क्षेत्रपान्तिमान्।
धूर्त्तसेनं विना स्वस्वनामभिश्चास्त्रमन्त्रतः ।। ४३ ।।

शिष्टाम्बुगव्यविकिरैः प्रोक्षयेद् विकिरेत्तथा।
धूर्त्तसेनं स्वमन्त्रेण तच्छेषं सर्वमर्पयेत् ।। ४४ ।।

ततस्सम्पूज्य देवेशं निवेद्यैनं प्रतोष्य च।
जप्तॄणां दक्षिणां दद्यादेवं प्रोक्षणमीरितम् ।। ४५ ।।

स्कन्दप्रोक्तं ततः कुर्यात् प्रायश्चित्तं हुतात्मकम्।
गेहस्य दक्षिणे भागे कुण्डं खण्डेन्दुसन्निभम् ।। ४६ ।।

कृत्वास्मिन् जनयेदग्निं वक्ष्यमाण क्रमेण तु।
अथोपलिप्य तत्कुण्डं मुष्ट्यादीन् सादयेदुदक् ।। ४७ ।।

तानि संस्कृत्य कुण्डस्य कुर्यात् तैर्मार्जनादिकम्।
वाय्वादि पञ्चबीजैश्च कृत्वा शोषादिपञ्चकम् ।। ४८ ।।

विधाय शोषदाहावप्यस्त्रेणोल्लिख्य तत्र च।
कवचेनाथ सम्पोक्ष्य प्रणवेनात्रविष्टरम् ।। ४९ ।।

विन्यस्य पीठं सम्पूज्य देवयानीमथाह्वयेत्।
शक्तिनाम चतुर्थ्यन्तनमोन्तं मन्त्र उद्धृतः ।। ५० ।।

ह्लामाद्यङ्गानि विन्यस्य सम्पूज्यानीय पावकम्।
आदाय नाभौ विन्यस्य क्रव्यादंशं निरस्य च ।। ५१ ।।

कवचेन विधायास्त्रमनुनाभ्युक्ष्य मूलतः।
अभ्यर्च्योद्धृत्य कुण्डेर्ध्वे त्रिः परिभ्राम्य पावकम् ।। ५२ ।।

मूलेन कुण्डे निक्षिप्य ततः प्रज्वाल्य मूलतः।
कृत्वा परिसमूहाद्यं गर्भाधानादिकाः क्रियाः ।। ५३ ।।

षण्मन्त्रमूलोपचारैः कुर्यादष्टक्रमेण तु।
उपचारेण पूर्णां च वौषडन्तेन दापयेत् ।। ५४ ।।

सनत्कुमारस्कन्देन्द्र विशाखाः षष्ठिषण्मुखौ।
षण्मन्त्रास्तारपूर्वास्तु चतुर्थ्यन्ता नमोन्विताः ।। ५५ ।।

होमकर्मणि सम्प्रोक्ता वह्निजाया समन्विताः।
देवमावाह्य सम्पूज्य हुत्वा पूजाणुभिर्घृतम् ।। ५६ ।।

मूलेनाष्टोत्तरशतं हुत्वाशेषं समापयेत्।
उपलिप्याथ तत्कुण्डं होमकर्म समारभेत् ।। ५७ ।।

अन्वाधानं समारभ्य परिधिस्थापनात् पुरा।
दक्षिणेऽभ्यर्च्य कलशं परिधिस्थापनादिकम् ।। ५८ ।।

कृत्वा वह्न्याराधनान्तं तत्र पीठं समर्च्य च।
आवाह्य देवं सकलीकृत्याभ्यर्च्यावरणान्वितम् ।। ५९ ।।

इध्वाधाराज्य भागान्तेऽथ पक्वं गायत्र्या हुनेत्।
तारान्ते शक्तिहस्ताय विद्महे पदुमुच्चरेत् ।। ६० ।।

षडाननाय धीमहे, तन्नस्कन्दः पदं वदेत्।
प्रचोदयादिति पुनः गायत्र्यैषा समीरिता।
पूजामन्त्रैर्घृतं हुत्वा षण्मन्त्रैश्च सकृत् सकृत् ।। ६१ ।।

मूलोपाचारा गायत्री द्वादशाख्याणुभिस्तथा।
स्कन्दो बाणो हेमचूडो भद्रसेनो भवस्तथा ।। ६२ ।।

भवपुत्रोऽनाद्यशीलः कुक्कुटध्वज एव च।
मयूरवाहनगुहौ सनत्कुमारनामकः ।। ६३ ।।

महासेनश्च ताराद्याश्चतुर्थी नमसान्विताः।
होमकर्मणि सर्वत्र स्वाहान्ता द्वादशाभिधाः ।। ६४ ।।

व्याहृतीभिस्ततः पूर्णां हुत्वा द्रव्याणि होमयेत्।
कदम्बसमिधश्चाज्यं अन्नं लाजांश्च सर्षपान् ।। ६५ ।।

यवांस्तिलांश्च षण्मन्त्रैरावृत्य द्व्यधिकं शतम्।
द्व्यधिकं तु सहस्रं वा त्रिसहस्रमथापि वा ।। ६६ ।।

देवसेनादिभिर्यद्वा व्याहृतीभिस्तु वा क्रमात्।
घृतक्षीरदधिक्षौद्राण्यष्टोत्तरशतं हुनेत् ।। ६७ ।।

देवसेना च विद्या च मेधा प्राज्ञा च ता स्मृताः।

दधिक्षौद्रघृताक्ताश्च दूर्वास्तु त्रिसहस्रकम् ।। ६८ ।।

मृत्युञ्जयेन हुत्वात्र पूर्णां द्रव्यान्तरे हुनेत्।
होमशेषं समाप्याथ सम्पातं कलशेऽर्घ्ये च ।। ६९ ।।

हुतमन्त्रान् जपेद् देवं कलशैरभिषेचयेत्।
शान्तिहोमांस्ततः कुर्याद् यद्वा दोषानुसारतः ।। ७० ।।

नव वा पञ्चयद्वैकं गेहस्य परितः क्रमात्।
कुर्यात्तुर्यश्रकुण्डानि दिग्विक्ष्वग्रतस्तथा ।। ७१ ।।

दिक्ष्वग्रतो वा यद्वाग्रे होमसंख्यानुसारतः।
पूर्ववज्जनयित्वाग्निं विहरेद्दिग्विदिक्क्रमात् ।। ७२ ।।

अन्वाधानं समारभ्य व्याहृत्याहुत्यनन्तरम्।
सकलाख्येन मन्त्रेण समिदष्टशतं हुनेत् ।। ७३ ।।

कदम्बजास्तु समिधो गुरुकुण्डे प्रकीर्त्तिताः।
न्यग्रोधौदुम्बराश्वत्थप्लक्षजादिक्षु कीर्त्तिताः ।। ७४ ।।

पलाशामधूकजम्बुकपित्थोत्थ विदिक्षु च।
हविश्च बीजमन्त्रेण सर्वत्राष्टशतं हुनेत् ।। ७५ ।।

ततो मन्त्रेण महता घृतमष्टशतं हुनेत्।
ततो राजींस्तिलांस्तद्वत् बीजमन्त्रेण होमयेत् ।। ७६ ।।

आद्ये दीर्घौ विद्वन्तौ सकलाख्यो मनुस्मृतः।
हालां चतुर्थनवममष्टमस्वरसंयुतम् ।। ७७ ।।

अक्षरं बिन्दुसंयुक्तमष्टमं च समुद्धरेत्।

एकोनविंशदर्णं तु पाशबीजसमन्वितम् ।। ७८ ।।

पञ्चविंशाक्षरं वह्निबीजेन तु समन्वितम्।
एकोनत्रिंशदर्णं तु वायुतारसमन्वितम् ।। ७९ ।।

क्रमाद् बीजैः षड्भिरेवं बीजाख्यो मनुरुद्धृतः।
गृं गुहाय हृदन्तोऽयं महदाख्यो मनुस्मृतः ।। ८० ।।

द्रव्यान्तरे हुनेत् पूर्णां होमशेषं समाप्य च।
वह्निं संरक्ष्य देवेशं कलशैरभिषिच्य च ।। ८१ ।।

होमक्रमेणाथ देवं पूजयित्वा प्रतोषयेत्।
तत्कुण्डान्युपलिप्याथ कुर्याद्धोमांस्तु पूर्ववत् ।। ८२ ।।

त्रिरावृत्य हुनेद्देवं यद्वा त्रिदिनमेव वा।
एवं प्रोक्ता शान्त्यभिधा सविशेषा हुतक्रिया ।। ८३ ।।

शान्तिहोमं ततः कुर्यादीशे तुर्यश्रकुण्डके।
पूर्ववज्जनयित्वाग्निं व्याहृत्याहुतिपश्चिमम् ।। ८४ ।।

हुत्वा द्रव्याणि गायत्र्या पृथगष्टशतं हुनेत्।
अष्टोत्तरसहस्रं वा पूर्णद्रव्यान्तरे हुनेत् ।। ८५ ।।

प्लक्षौदुम्बरवटजाः पैप्पलास्समिधस्तथा।
मध्वाज्यक्षीरसंयुक्ता दूर्वाश्चाज्यान्नलाजकान् ।। ८६ ।।

सर्षपांश्च यवतिलव्रीहिसक्तुघृतान्यथ।
शेषं समाप्य संस्नाप्य पूजाशेषं समापयेत् ।। ८७ ।।



अथाग्रे जनयित्वाग्निं कुर्यात्तत्त्वहुतक्रियाम्।

कलशस्यानुरूपेण कारयित्वा च मण्डपम् ।। ८८ ।।

मण्डपेऽस्मिन्नागपदे चतुर्दिक्ष्वग्निशर्वयोः।
रचयेत् सप्तकुण्डानि नागस्थन्त्वेकमेव वा ।। ८९ ।।

चतुरश्रं धनुर्वक्रं वृत्तं चैव त्रिकोणकम्।
योन्याकारं तथाष्टाश्रं नागे तु चतुरश्रकम् ।। ९० ।।

सूत्रादीनथ संस्कृत्य तारांशैस्तेन वेष्टयेत्।
प्लाक्षमौदुम्बरं चैव पैप्पलं वटसम्भवम् ।। ९१ ।।

तोरणानि चतुद्द्वारि स्थापयेत् स्वस्वनामभिः।
वरदश्च यशोदश्च पुष्टिदः श्रीप्रदस्तथा ।। ९२ ।।

तोरणेशा इमे प्रोक्ता ध्वजेशास्तु दिशाधिपाः।
संस्थाप्यैषां बलिं दत्त्वा द्वारकुम्भेष्विमान्यजेत् ।। ९३ ।।

वीरसेनं महासेनं सुसेनं भद्रसेनकम्।
चारुसेनं सुषेणं च पूर्णाचित्रादिसेनकम् ।। ९४ ।।

विशोध्य मध्ये मूलेन दिक्पालैस्सह पूजयेत्।
विकीर्यमूलेनाधारशक्त्यादीन् न्यस्य गोपयेत् ।। ९५ ।।

वर्धनीमपि सम्पूज्य कुम्भेशं विधिवद्यजेत्।
अस्त्रेणावाहितां तद्वत् कर्करीमपि संयजेत् ।। ९६ ।।

जननानन्तरं वह्नेः परिभ्रम्य घटेश्वरम्।
विकिरोपरि विन्यस्य द्वयं सम्पूज्य गोपयेत् ।। ९७ ।।

।। इति कलशचन्द्रिकायां स्कन्दभागे प्रथमपटलः समाप्तः ।।

# कलशचन्द्रिकायां स्कन्दभागः
# द्वितीयः पटलः

वक्ष्येऽथ पदक्लृप्तिं च द्रव्याण्येषां च पूरणम्।
नवधा गदितस्सात्र कलशस्य पृथक् पृथक् ॥ १ ॥

क्षेत्रे धारापुटे वीथीर्मृजेत् पञ्चपुटान्तरे।
पञ्चविंशतिकान्यत्र पञ्चविंशति कल्पयेत् ॥ २ ॥

अत्रान्तरालखण्डेन नवकानि प्रकल्पयेत्।
बहिः कोणेषु कोणानामेकैकोपपदार्पणात् ॥ ३ ॥

षड्विंशति पदानि स्युरेवं पञ्चशते विधिः।
आयोज्य गव्यान्येकस्मिन् पात्रे संस्कृत्य तेन तु ॥ ४ ॥

मध्यस्थं ब्रह्मकलशं यथान्यायं प्रपूरयेत्।
रत्नाष्टकेनाष्टकुम्भान् परितो दिग्विदिक्रमात् ॥ ५ ॥

परितः षोडशघटान् पूरयेच्छुद्धवारिभिः।
दिग्विदिक्स्थान् जयन्तादिदित्यन्तानन्तरालगान् ॥ ६ ॥

ऐन्द्रे मध्ये घृतेनाष्टबीजैः परिघटानपि।
पयसा याम्यमध्येऽन्यानष्टत्वक्क्वथिताम्बुभिः ॥ ७ ॥

दधिवारुणमध्येऽन्येष्वष्टपुष्पाणि पूरयेत्।
उत्तरे मधुना मध्यं परितोऽष्टफलैस्तथा ॥ ८ ॥

अग्नौ तैलेन मध्यस्थमितरानष्टणन्धकैः।
गुलेन निऋतौमध्यमष्टौ लोहाष्टकेन तु ।। ९ ।।

वायुमध्यस्थमिक्षूदेनान्यानष्टौषधैः क्रमात्।
ईशे तीर्थाम्भसामध्यं परां तोयाष्टकेन च ।। १० ।।

तत्रत्यान् षोडशघटान् पूरयेच्च तदा तदा।
धात्रीं हरिद्रामाचाममध्यदिक्ष्वर्पयेद् बहिः ।। ११ ।।

कोणेषु कौशकाशं च रामज्जं दौर्वकं तथा।
पूरयेत् परिकुम्भाश्च कोणेषूपपदस्थितान् ।। १२ ।।

इन्द्रेशानान्तरारभ्य सोमेशानन्तरावधि।
अन्तरालब्रह्मघटेष्वर्पयेत् पल्लवाष्टकम् ।। १३ ।।

द्रव्याणां न्यसनं तद्वत्पूरणं मूलमन्त्रतः।
रत्नाष्टकं पद्मरागं नीलमुक्तेन्दुकान्तके ।। १४ ।।

कुरुविन्दं च काचं च विद्रुमं वज्रमीरितम्।
यवैस्तिलैश्च गोधूमैस्सर्षपैश्शालिभिस्तथा ।। १५ ।।

मुद्गैर्माषैश्च नीवारैर्बीजतोयं प्रकीर्त्तितम्।
न्यग्रोधौदुम्बराश्वत्थप्लक्षचूतपलाशजैः ।। १६ ।।

शिरीषमधुकत्वग्भिः कषायाष्टकमीरितम्।
उत्पलं चैव कल्हारं पद्मं कुमुदमेव च ।। १७ ।।

सौगन्धिकं कशेरुं च सितरक्तोत्पले तथा।
समातुलं गाम्रविल्वजम्बूपनसडाडिमम् ।। १८ ।।

भव्यं च कादलयुतं फलाष्टकमुदाहृतम्।
कुङ्कुमागरुकर्पूरकुष्ठवानरवारिभिः ।। १९ ।।

मुरशीतयुतैरेवं गन्धाष्टकमुदीरितम्।
सुवर्णं रजतं ताम्रमायसं त्रपुसीसके ।। २० ।।

कांसं पित्तलञ्चैव लोहाष्टकमुदीरितम्।
सुवर्चलावचाब्रह्मी शङ्खपुष्पी शतावरी ।। २१ ।।

सहदेवी विष्णुकान्ता लक्ष्मीश्चाष्टौषधि स्मृताः।
सामुद्रं च सरित्तोयं नैर्झरं वापिसंभवम् ।। २२ ।।

तटाकं हृदजं कौप्यं सेतुजं च जलाष्टकम्।
जातीलवङ्कतक्कोलैर्मतमाचमनीयकम् ।। २३ ।।

अक्षतं तिलसिद्धार्थौ यवं तोयं पयोदधि।
कुशाग्रेणयुतन्त्वेतदर्घ्यं द्रव्याष्टकंस्मृतम् ।। २४ ।।

न्यग्रोधौदुम्बराश्वत्थप्लक्षचूतपलाशजम्।
शम्यपा मार्गसम्भूतमीरितं पल्लवाष्टकम् ।। २५ ।।

एककुम्भविधाने तु रत्नादीन् युगपन्यसेत्।
पृथङ्न्यासविधावेतान्यैकैकत्र प्रविन्यसेत् ।। २६ ।।

सप्तोत्तरं नवतिभिरेवं द्रव्यैः क्रमोदितैः।
कुम्भान् सम्पूर्य सम्पूज्य कलशानधिवास्य च ।। २७ ।।

पूरणक्रमतस्सर्वान् समुद्धृत्याप्रमादकः।
परेद्युस्नपयेद् देवं शुभलग्नोदये दिने ।। २८ ।।

गायत्र्या ब्रह्मकुम्भैश्च द्रव्यकुम्भैश्च मूलतः।
शुद्धाम्बुपूरितघटेस्नपयेदङ्गमन्त्रकैः ।। २९ ।।

द्रवयोः स्नेहरसयो स्नपनान्ते तु मृद्गणैः।
आलिप्य शुद्धतोयैश्च स्नपयेदन्तरान्तरा ।। ३० ।।

नदी वेदी समुद्रेभ्यो वल्मीकक्षेत्रपर्वतात्।
वृक्षकुञ्जरयोः श्रुङ्गादाहृताश्चाष्टमृत्तिकः ।। ३१ ।।

सैकपञ्चशतं त्वेवं कलशं क्रौञ्चघातिनः।
उत्तमत्रितयेऽप्येवमुत्तमा परिकीर्त्तिता ।। ३२ ।।

एकविंशत्पुटे क्षेत्रे मृजेति त्रिपुटान्तरे।
मध्ये पद्मं लिखेदत्र पञ्चविंशतिभिः पदैः ।। ३३ ।।

दिक्षुपद्मपदान्यन्तर्न्नवकानि प्रकल्पयेत्।
चतुर्दिक्षु बहिः पञ्चदशकान्येवमेव तु ।। ३४ ।।

अन्यानि नवकान्येव पूरणं मूलमन्त्रतः।
पञ्चगव्यघृताद्यैस्तु रत्नबीजादिभिस्तथा ।। ३५ ।।

मध्यस्थान्दैविकस्थांश्च पूर्ववत् पूरयेद्घटान्।
धात्रीं रात्रिमाचमनमर्घ्यं दिक्षुबहिः क्रमात् ।। ३६ ।।

कुशकाशादिकान् कोणेष्वन्तरालेषु पल्लवैः।
पूरणं पूर्ववत् प्रोक्तं उद्धृतीः स्नपनं तथा ।। ३७ ।।

अस्यैव कलशस्यान्या कथ्यते पदकल्पना।
एकविंशत्पुटे क्षेत्रे मृजेदेकपुटान्तरे ।। ३८ ।।

चत्रस्रो वीथिकास्तद्वत् ततः पञ्चपुटान्तरे।
पञ्चविंशतिकान्यत्र मध्येऽष्टासु दिशासु च ।। ३९ ।।

पञ्च पञ्च बहिर्दिक्षु कोणेष्वेकैकमर्पयेत्।
क्षेत्रे सौम्यपुटे यद्वा मृजेत् षष्ठपुटान्तरे ।। ४० ।।

पञ्चविंशतिमध्येऽत्र दिक्षु त्रिस्त्रि पदानि च।
कोणेषु बाह्ये कोणस्थमेकैकं पदमर्पयेत् ।। ४१ ।।

अन्यानि मार्जयेत् कोणेष्वेवं षड्विंशतिर्भवेत्।
मध्याष्टदिक् संस्थितेषु पञ्चविंशतिकेष्वथ ।। ४२ ।।

पूर्ववत् पूर्वमुदितैर्द्रव्यैरेवं प्रपूरयेत्।
बहिः पञ्चकमध्यस्थ कुम्भेष्वामलकादिभिः ।। ४३ ।।

कोणस्थैकेककुम्भेषु कुशकाशादि पूरयेत्।
अभ्यर्च्य स्नपयेद् देवं पूर्वचोदितवर्त्मना ।। ४४ ।।

एवमुत्तमवर्गेऽपि मध्यमस्नपनं स्मृतम्।
सदापुटे मृजेद् वीथीर्दिक्षु द्वित्रिपुटान्तरे ।। ४५ ।।

अन्तर्न्नवानां नवकं बहिर्दिक्षु चतुष्टयम्।
द्विकान्यत्रान्तरालेषु त्रिकं कोणेषु कल्पयेत् ।। ४६ ।।

दिग्गतानां तु षट्काणामन्तः पार्श्वद्वयं त्यजेत्।
कोणस्थानं चतुष्काणामन्तः कोणानि मार्जयेत् ।। ४७ ।।

अन्तरालेषु षट्कानि द्विकान्येव प्रकल्पयेत्।
पूर्ववत् पूरयेद् द्रव्यैः देवं संस्नपयेत्तथा ।। ४८ ।।

यद्वा लोकपुटे वीथीः सम्मार्ज्य त्रिपुटान्तरे।
पञ्चविंशति मध्येऽत्र दिक्षु पञ्चदशैव च ।। ४९ ।।

विदिक्षु दशकं कुर्यात् कोणेषूपपदार्पणात्।
अत्रैकाशीतिभिर्द्रव्यैः पूर्ववत् पूरयेद् घटान् ।। ५० ।।

शिष्टांश्चतुश्चत्वारिंशत्पूरयेद् शुद्धवारिभिः।
यद्वा साकपुटे वीथीं मृजेत् पञ्चपुटान्तरे ।। ५१ ।।

पञ्चविंशतिकान्यत्र नव संकल्प्यतेष्वथ।
कोणखण्डानि सम्मार्ज्य मध्यदिक्संस्थितेष्वथ ।। ५२ ।।

मध्यदिग्विहितैर्द्रव्यैस्सम्पूर्य स्नपयेद्विभुम्।
त्रिधा निगदिते क्षेत्रे स्नपनन्तूत्तमाधमम् ।। ५३ ।।

पञ्चविंशोत्तरशतैर्घटैरेवमुदीरितम्।
वक्ष्ये द्विधाथ गदितं स्नानमुत्तमकल्पकम् ।। ५४ ।।

त्रयोदशपुटे क्षेत्रे चतस्रो वीथिका मृजेत्।
पञ्चविंशतिमध्येऽत्र दिक्षु पञ्चदशार्पयेत् ।। ५५ ।।

कोणस्थनवकेष्वन्तर्लुप्ता त्रित्रिपदानि च।
षट्कान्यापादयेदेवं नवोत्तरशते विधिः ।। ५६ ।।

सर्वरत्नोदकै ब्राह्मं मध्यगं पूरयेद् घटम्।
तत्राष्टौदलगान् कुम्भान् गव्याद्यैः परिपूरयेत् ।। ५७ ।।

पञ्चगव्यं ततः क्षीरं दधिसर्पिमधूनि च।
गौलेक्षु जलतैलानि दिग्विदिक्रमतस्सुधीः ।। ५८ ।।

परितः षोडशघटेष्वष्ट दिग्विदिशागतान्।
निशा सगन्धामलकफलतोयकषायकैः ॥ ५९ ॥

कौशकाशोदरामञ्जदूर्वातोयैः प्रपूरयेत्।
तदन्तरालगानष्टशर्वशक्रान्तरादितः ॥ ६० ॥

पूरयेद् गन्धयुगलैस्सोमेशानन्तरावधि।
काश्मीरचन्दनाम्भोभिर्वानरागरुवारिभिः ॥ ६१ ॥

मुरमांसीजलेनाथो ह्रीवेरघनपाथसा।
प्लवचोराम्बुना पश्चात् कर्पूरैरलजलेन च ॥ ६२ ॥

कुष्ठजातीफलोदेन द्विलवङ्गत्वगम्भसा।
तद्बहिश्चाष्टखण्डेषु ब्रह्मकुम्भान् प्रपूरयेत् ॥ ६३ ॥

न्यग्रोधौदुम्बरादीनां पल्लवैर्दिग्विदिक्क्रमात्।
षट्सप्ततिघटान् शिष्टान् शुद्धादेनैव पूरयेत् ॥ ६४ ॥

मूलेन सर्वानापूर्य समभ्यर्च्याधिवास्य च।
मन्त्रैः पूर्वोदितैर्देवं स्नपयेत् पूरणक्रमात् ॥ ६५ ॥

एवं नवोतरश्तैः स्नपनं परिकीर्त्तितम्।
क्षेत्रेऽस्मिन् पञ्चदशके पदानि चतुरो मृजेत् ॥ ६६ ॥

अन्तः कोणगते द्वे च तत्पार्श्वाशागते उभे।
कोणस्थनवकेष्वन्तर्द्विग्गते च पदे मृजेत् ॥ ६७ ॥

एकादशचतुर्दिक्षु सप्त सप्त विदिक्ष्वपि।
पदानिस्युर्द्रव्यपूर्त्तिः स्नपनाद्यं तु पूर्ववत् ॥ ६८ ॥

सप्तोत्तरनवतीभिर्घटैरेवं समीरितम्।
एवं द्विधा सम्प्रदिष्टं स्नानमुत्तमकल्पकम् ।। ६९ ।।

एकादशपुटे क्षेत्रे नवानां नवकं नयेत्।
ब्रह्मकुम्भघृतं तत्र परितोऽष्टघटेष्वथ ।। ७० ।।

गोमूत्रं गोमयं क्षीरं दधि दिक्षु विदिक्ष्वथ।
गोरोचनाम्बुकौशं च रत्नोदं गन्धवारि च ।। ७१ ।।

क्षौद्रं गुलं कषायं च बीजं दिक्षु बहिः क्रमात्।
मृज्जलं तिलतोयं च पुष्पं स्वर्णं विदिक्ष्वपि ।। ७२ ।।

चतुष्षष्टिघटाम्भस्तद्वत् शुद्धाद्भिः परिपूरयेत्।
पूर्त्तिक्रमात्पुर्वमन्त्रैः पूर्ववत् स्नपयेद्विभुम् ।। ७३ ।।

एकाशीति घटैरेवं स्नपनं समुदाहृतम्।
क्षेत्रेऽस्मिन् बाह्यखण्डेषु द्वौ द्वौ सम्मार्जयेत् पदे ।। ७४ ।।

अन्तः कोणगते दिक्षु कोणेष्वन्तर्दिशागते।
द्रव्याण्येषां पूरणं च स्नपनं पूर्ववत् स्मृतम् ।। ७५ ।।

पञ्चषष्टिघटैरेवं स्नपयेद् वा षडाननम्।
एवं द्विधा निगदितं मध्यमन्त्वभिषेचनम् ।। ७६ ।।

षट् दिक्षुमध्ये च नवकं कोणेषु च चतुष्टयम्।
पञ्चाशत्येकहीने तु क्षेत्रे नवपुटे नयेत् ।। ७७ ।।

गव्यं मध्ये मधुक्षीरं घृतं दधि दिशासु च।
गुलमिक्षुरसं तैलं केरोदं विदिशि क्रमात् ।। ७८ ।।

पाद्यमर्घ्यं तथाचामं कषायं रत्नवारि च।
फलं गन्धं ततः पुष्पं बाह्ये दिक्षु विदिक्षु च ।। ७९ ।।

दूर्वासिद्धार्थकतिलगिरिमृत्पाद्यमुच्यते।
द्वात्रिंशत्कलशानत्र शुद्धाद्भिः पूरयेत् ।। ८० ।।

क्षेत्रे सप्तपुटे वीथीः मार्जयेत् चतुरः क्रमात्।
दिक्षु त्रिकं विदिक्ष्वैकं नवान्तः पञ्चविंशतौ ।। ८१ ।।

गव्याद्यैः पूजयेच्छिष्टानष्टशुद्धोदकेन च।
पूर्त्युद्धाराभिषेकाश्च पूर्ववत् सर्वमाचरेत् ।। ८२ ।।

पञ्चविंशत् घटैरेभिर्द्रव्यैरेवाभिषेचयेत्।
एवं द्विधा निगदितमधमञ्चाभिषेचनम् ।। ८३ ।।

आरभ्य पञ्चदशकं पञ्चविंशति पश्चिमम्।
नवधा कथितन्त्वेवं स्नपनं तारकद्विषः ।। ८४ ।।

आस्तीर्य पीठमभ्यर्च्य घटान् संसाद्य च क्रमात्।
संस्कृत्य च यथान्यायं सम्पूज्याभ्यर्चयेत् क्रमात् ।। ८५ ।।

मूर्त्याह्वाने षण्मुखान्ते मूर्तये नमसा वदेत्।
कृत्वा कलावाहनां च विद्यादेहं समाह्वयेत् ।। ८६ ।।

कृत्वा तत्वावाहनां च व्यष्ट्याद्यं तु समाह्वयेत्।
आद्यं तत्त्वं समुच्चार्य भूयोऽपि नमसा ततः ।। ८७ ।।

रहितं तत् समुच्चार्य षष्ठैः प्राणादिकान् वदेत्।
स्वाहान्तान् हृद्विहीनं तत् तत्त्वं पूर्ववदुच्चरेत् ।। ८८ ।।

षष्ठैर्जीवमिति प्रोक्त्वा वदेदावाहयामि च।
सं सों ह्लीं हंस इत्युक्त्वा समावाह्य समाहितः ।। ८९ ।।

तारं बीजं हृत्पराय शान्त्यतीतात्मने पुनः।
षष्ट्यात्मने नमः प्रोक्त्वा व्यापयेन्मनुनामुना ।। ९० ।।

हृदिस्थ मन्त्रं जप्त्वैवमन्यैरप्यभिवाहयेत्।
विशाखेन्द्रौ ततस्कन्दः कुमारस्सनदादिकः ।। ९१ ।।

कथितामूर्त्तयस्त्वेतास्तत्वेष्वन्येषु योजयेत्।
व्यष्टिरेवं समुद्दिष्टा तत्त्वैः पञ्चभिरन्वितैः ।। ९२ ।।

समूर्त्तिभिस्समष्टिं च योजयेत् पूर्ववर्त्मना।
मूलेनाथ समावाह्य प्रविन्यस्य षडध्वनः ।। ९३ ।।

अभ्यर्च्येतरखण्डानप्यधिवासहुतं चरेत्।
मध्यात् प्राग्दक्षवरुणसौम्येशानलदिक्क्रमात् ।। ९४ ।।

विहृत्य षट्सु कुण्डेषु स्वद्रव्यमनुना वसुम्।
कृत्वाचाग्निमुखं पक्वं गायत्र्या जुहुयुः क्रमात् ।। ९५ ।।

पूजामन्त्राज्यहोमान्ते स्वद्रव्यहवनाणुभिः।
स्वस्वानलेघृतं हुत्वा षट्कृत्वाथ सकृत् सकृत् ।। ९६ ।।

मूलमन्त्रोपचारद्वादशाख्याणुभिर्घृतम्।
हुत्वाथ समिदादीनि सप्तद्रव्याणि होमयेत् ।। ९७ ।।

समिदाज्यचरून् लाजान् तिलांश्च यवसर्षपान्।
अष्टोत्तरशतं हुत्वा पूर्णां द्रव्यान्तरे हुनेत् ।। ९८ ।।

ततः स्विष्टकृदादीनि हुत्वाशेषं समापयेत्।
कदम्बजा वा बिल्वोत्था मध्येऽत्र समिधः स्मृताः ।। ९९ ।।

पलाशखदिराश्वत्थप्लक्षन्यग्रोधसम्भवाः।
औदुम्बराश्च समिधः प्रागादिषु समीरिताः ।। १०० ।।

सनत्कुमारः पूर्वस्यां दक्षिणे स्कन्दसंज्ञितम्।
प्रत्यग्बाणो हेमचूड उदीच्यां परिकीर्तिताः ।। १०१ ।।

ऐशान्यां भद्रसेनस्तु भवपुत्रोऽनले स्मृतः।
मध्ये मूलमनुः प्रोक्ता द्रव्यहोमाणव स्मृताः ।। १०२ ।।

संख्याष्टविंशतिर्यद्वा बलिमन्त्रमतो ब्रुवे।
इमं स्कन्दं पुरस्कृत्य ये देवा ये च राक्षसाः ।। १०३ ।।

ये भूता ये सुरा सर्वे पिशाचाः किन्नरास्तथा।
गन्धर्वाः पन्नगा नाग ऋषयश्च खगा अपि ।। १०४ ।।

यक्षाश्च मातरस्सर्वे चारकाः परमात्मनः।
ते सर्वे प्रतिगृह्णन्तु तेभ्यस्ताभ्यो नमो नमः ।। १०५ ।।

शुद्धा भवन्तु मन्त्रे तु षष्ठे शास्त्रोदितादिके।
गुहो ज्ञेयोऽधिवासाद्ये संयोज्यः क्रौञ्चघातनः ।। १०६ ।।

अधिवास्यैवमाचार्यः परेद्युः स्नपयेद् विभुम्।
पूरणक्रममाश्रित्य स्नपयेत् सर्वकुम्भकैः ।। १०७ ।।

कुम्भेशं ब्रह्मकुम्भेन नीत्वाथो मण्डपावधि।
पूर्वस्थाने प्रविन्यस्य सिञ्चेदन्त्यघटात्पुटः ।। १०८ ।।

मादिबीजसमायुक्ताः प्राणाद्या नागपूर्वकाः।
न्यस्तव्या स्वोदितस्थाने पञ्चतत्त्वैरपि क्रमात् ॥ १०९ ॥

समूर्त्तिभिर्हृदम्भोजदिङ्मध्येषु प्रविन्यसेत्।
ततः षडध्वनो न्यस्य सम्पूज्यैनं प्रसादयेत् ॥ ११० ॥

॥ इति कलशचन्द्रिकायां स्कन्दभागे द्वितीयपटलः समाप्तः ॥

# कलशचन्द्रिकायां स्कन्दभागः
# तृतीयः पटलः

अथ पूजां प्रवक्ष्यामि देहसंस्कारपूर्वकम्।
गुरुवन्दनपूर्वं तु कृत्वा तालत्रयादिकम् ।। १ ।।

शैवोदितेन मार्गेण कृत्वा भूतलयादिकम्।
प्राणानायम्य मूलेन पीठन्यासं विधाय च ।। २ ।।

मन्त्रोदयं ततः कृत्वा कुर्याच्च करभावनाम्।
ताररुद्धेन मूलेन करयोरुभयोरपि ।। ३ ।।

तले पृष्ठे च पार्श्वे च व्याप्य मन्त्राक्षरैः पुनः।
अङ्गुष्ठादितलान्तं च न्यसेद्वा षण्मनूनपि ।। ४ ।।

तद्वदङ्गानि विन्यस्य षडध्वन्यासमाचरेत्।
बीजान्ते हृत्परायेति शान्त्यतीतकलात्मने ।। ५ ।।

हृदन्तो मनुरुद्धार्य एवमन्यान् समुद्धरेत्।
हौमादिकं स्मृतं बीजं शान्त्यतीतादिकाः कलाः ।। ६ ।।

पञ्चविंशतितत्वानि सामान्यविहितानि तु।
तारं बीजं हृत्पराय शान्त्यतीतात्मने नमः ।। ७ ।।

मनुः प्राथमिकोऽयं स्यात् अन्यानप्येवमुद्धरेत्।
षष्ट्याद्याः पञ्चमूर्त्तिर्वा तत्त्वानां पञ्चके क्रमात् ।। ८ ।।

ङेन्ता अन्त्यनतेः पूर्वमेकैकां परियोजयेत्।
नादिप्रतीपमूलार्णैः बीजमेषां प्रकीर्त्तितम् ।। ९ ।।

मूलषष्ठार्णबीजाढ्यं क्षेत्रज्ञात्मा च ङेयुतम्।
नमोऽन्तो व्यापने मन्त्रः तत्त्वन्यासोऽयमीरितः ।। १० ।।

अत्र षण्मुखमूर्त्तिं तु पूर्ववत् योजयेत्तु वा।
भूरादि लोकत्रितयं वां वीं वूं बीजसंयुतम् ।। ११ ।।

आत्मने नमसा युक्तं नाभेराचरणं न्यसेत्।
आनाभिकण्ठादाकण्ठमूर्ध्नोर्ध्वा लौकिकः स्मृतः ।। १२ ।।

वर्णाध्वामूलपुटितैर्लिप्यार्णैर्न्यास ईरितः।
मूर्ध्नीक्षणास्यहृन्नाभि गुह्यजानुपदद्वये ।। १३ ।।

जिनार्णस्य पदान्यष्ट विन्यसेच्च पदाध्वनि।
तमर्वेत्यादि पञ्चद्भिर्विन्यसेत् कादिपञ्चके ।। १४ ।।

गायत्र्या पूर्ववन्न्यस्य ताराद्यैर्न्नमसान्वितैः।
षण्मन्त्रैः कास्य हृद्गुह्यजानुपदेषु विन्यसेत् ।। १५ ।।

मन्त्राध्वायं कास्यहृत्सु गुह्यजानुपदद्वये।
ताररुद्धैर्मूलवर्णैस्सृष्ट्यादिक्रमतो न्यसेत् ।। १६ ।।

सतारैर्मूलवर्णैस्तु षडङ्गानि समाचरेत्।
सर्ग्यन्त्योस्त्रे नेत्रयुग्मे नकारो बीजमीरितः ।। १७ ।।

अस्त्रनेत्रक्रमेणैवमङ्गन्यासोऽयमीरितः।
लान्तं च दितिं प्रोक्त्वा भुवेनात्यन्तमुद्धरेत् ।। १८ ।।

तारपूर्वो मूलमनुऋष्यादीन् कथयाम्यथ।
सनत्कुमारगायत्री सुब्रह्मण्याश्च कीर्त्तिताः ।। १९ ।।

महामकुटशोभितं मणिविभूषणैर्भूषितम्।
प्रफुल्लनवचम्पकाकलितमालिकालङ्कृतम् ।। २० ।।

करात्तपविशाक्तिकं वयसि षोडशे संस्थितम्।
गुहं घुसृणभासुरं स्मरतु पीतवासोवसम् ।। २१ ।।

पविशक्तिवरां दधतः कटितटन्यस्तवामकरकमलम्।
अथवा स्मरतु षडास्यं विगतं पविशक्ति धृतकराभ्यां वा ।। २२ ।।

ध्यात्त्वैवं हृदयाम्भोजे मानसैरुपहारकैः।
यथाशक्तिमनुं जप्त्वा बाह्यपूजां समाचरेत् ।। २३ ।।

शङ्खं विधिवदापूर्य पीठन्यासक्रमेण च।
देहे पीठं समाराध्य जलगन्धार्त्तवारिभिः ।। २४ ।।

आधारेषु महोऽभ्यर्च्य चैकीकृत्य प्लुतादिना।
उपहृत्य हृदम्भोजे यष्ट्वा मूलाङ्गहेतिभिः ।। २५ ।।

मूर्ध्नि पुष्पाञ्जलिं कृत्वा पञ्चकृत्वस्सुधामयम्।
निवेद्य बुद्ध्या दत्त्वार्घ्यं तन्मयोऽस्त्रेण गोपयेत् ।। २६ ।।

पूजाक्रमतो वक्ष्ये संक्षेपात् षण्मुखस्य च।
अभ्यर्च्याधारशक्त्यादि नवशक्त्यन्तिमं क्रमात् ।। २७ ।।

मण्डलात्मत्रयान्तेऽथ समष्टिमनुनार्चयेत्।
विद्याशान्तिः स्मृतिर्मेधा प्राज्ञाकान्तिर्द्युतिर्धृतिः ।। २८ ।।

व्यापिनी नवमी चासां बीजानि व्यापकाक्षरैः।
पाशान्वितैर्लार्णहीनैः क्षार्णयुक्तैः प्रकल्पयेत् ।। २९ ।।

सर्वशक्त्यन्ततोयुक्तमयूरार्णान् समुद्धरेत्।
कमलासनाय नमः समष्टिः तारपूर्वकः ।। ३० ।।

एवं पीठं समभ्यर्च्य मूर्त्तिमूलेन कल्पयेत्।
त्रितारमुपचाराणुं मूलमन्त्रं समुच्चरन् ।। ३१ ।।

सम्बुद्ध्या भगच्छब्दमागच्छ द्वितयं तथा।
षण्मुखमावाहयामीत्यावाहनमनुस्मृतः ।। ३२ ।।

आवाहितो भवमुखैः पञ्चमुद्रां प्रदर्श्य च।
षडध्वनो वा विन्यस्येल्लिपितत्त्वाक्षरैस्तु वा ।। ३३ ।।

साङ्गीकृत्य ततो ध्यायेत् पूर्वचोदित वर्त्मना।
आसनस्वागते तद्वत् समर्प्यार्घ्याद्युपाहृतीः ।। ३४ ।।

तारोपचारमूलैस्तन्मूर्त्यङ्गाशाधिपैर्यजेत्।
सनत्कुमारं स्कन्दं च सबाणं हेमचूडकम् ।। ३५ ।।

दिशास्वीशादिकोणेषु भद्रसेनमतः परम्।
भवपुत्रं देवसेनां देवयानीं क्रमाद् यजेत् ।। ३६ ।।

अग्नीशरक्षो मरुति दिक्ष्वग्रेङ्गानि पूजयेत्।
इन्द्रवज्राद्यर्चनान्ते धूर्त्तसेनं शिवे यजेत् ।। ३७ ।।

सम्पूज्यैवं निवेद्याथ तच्छेषं सर्वमाचरेत्।
उत्सवं च ततः कुर्यात् सप्ताहादिविधानतः ।। ३८ ।।

बीजवापेन सहितं बलिना चोत्सवेन च।
कुर्याद् यद्वा ध्वजेनैवं बलिना भौतिकेन च ।। ३९ ।।

ध्वजं संस्थापयेदग्रे मयूरवरलक्षितम्।
सायं प्रातर्बलिं कुर्यात् कथ्यते भौतिको बलिः ।। ४० ।।

सुकुमारभद्रसेनौ गर्भद्वारस्य पार्श्वयोः।
पूजयित्वा बलिंदत्वा गेहद्वारस्य पार्श्वयोः ।। ४१ ।।

दक्षिणे वज्रहस्तं तु खड्गपाणिनमुत्तरे।
मयूरं मण्डपेऽभ्यर्च्य दक्षिणे विघ्नशङ्करौ ।। ४२ ।।

दिक्पान् मातृंश्च शास्तारं दुर्गास्कन्दधनाधिपान्।
धूर्त्तसेनं च सम्पूज्य बहिर्द्वारि प्रपूजयेत् ।। ४३ ।।

अग्निकेतुं सूर्यकेतुं तद्बाह्ये बलिमाहरेत्।
देवसेनापतिं प्राच्यामाग्नेय्याममग्निलोचनम् ।। ४४ ।।

दक्षिणे दण्डहस्तं तु नैर्ऋत्यामसिधारिणम्।
वारुण्यां पाशपालं तु वायव्यां ध्वजशेखरम् ।। ४५ ।।

उत्तरे गदिनं तद्वदीशे शूलविलासिनम्।
विप्रप्रियञ्चोपरिष्टात् ऐशान्यामेव पूजयेत् ।। ४६ ।।

नवदिक्षु बलिं दद्याद् द्वितीयावरणेऽमुना।
षट्कोटिगणेभ्यो नमः। इति ।। ४७ ।।

देवग्रहादयः पूज्यास्तृतीयावरणे बहिः।
देवासुरग्रहादीनां बलिदाने तदा तदा ।। ४८ ।।

अष्टासु दिक्षु तद्बाह्ये बलिं दद्यादनेन तु।
स्कन्दपार्षदेभ्यो नमः। इति ।। ४९ ।।

अथासाद्य महापीठं दशदिक्षु बलिं हरेत्।
शूरसेनोग्रसेनौ च शिखिसेनो जगद्युतः ।। ५० ।।

सेनोमहादिसेनश्च चण्डसेनः ततः परः।
कुब्धक्रूरजयस्कन्दपूर्वास्सेना दशेरिताः ।। ५१ ।।

अथवा भूतिदाद्याश्च पिङ्गलस्कन्दसेनकौ।
पूजनीया महापीठे तत्रैवाभ्यां बलिं हरेत् ।। ५२ ।।

ये भूता स्कन्दसेनस्य पार्षदा बलिभोजिनः।
तृप्यन्तु ते मुदं यान्तु सद्भ्योऽसद्भ्यो नमो नमः ।। ५३ ।।

ग्रहेभ्यस्कन्दपार्षदेभ्यश्च सर्वेभ्यस्तेभ्यस्ताभ्यो नमे नमः। इति ।।
५४ ।।

ऐशान्यां क्षेत्रपालाय बलिं दत्वा प्रदक्षिणम्।
प्रविश्य च समायम्य नमस्कृत्य क्षमापयेत् ।। ५५ ।।

औत्सवेषु दिनेष्वेवं सायं प्रातर्बलिं हरेत्।
यात्रा पूर्वदिने रात्रौ शय्यायामधिवास्य च ।। ५६ ।।

तीर्थस्नानं ततः कृत्वा परेद्युमूलबिम्बके।
नियोज्य कलशैर्देवमभिषिच्य प्रसादयेत् ।। ५७ ।।

एवं संक्षेपतः प्रोक्तस्नपनप्रक्रिया क्रमः।
क्षेत्रग्रामालयेनायं तारकासुरविद्विषः ।।

।। इति कलशचन्द्रिकायां स्कन्दभागे तृतीयपटलः समाप्तं ।।

।। स्कान्दभागः समाप्तम् ।।